

פרשת בא תשפג – איך לרתק את כל ארבע הבנים לשולחן הסדר?

1. הרב משה חאגיז (מרבני ירושלים לפני כ-200 שנה) מובא בהגדת הרבי מלובאוויטש: מוזגים כוס לאלוהו, כי אליו הוא המעיד שישראל מקיימים מצוות מילה המעכבת בפסח, שנאמר: 'וכל ערל לא יאכל בו'. ויש להמתיק עם המדרש, שישראל מלו עצמם באותו לילה שיצאו ממצרים ואכלו פסח.

פרקי דרבי אליעזר כט: עמד אליו וברח מארץ ישראל... נגלה עליו הקב"ה: מה לך פה? 'קנא קנאתי לה' אלוקי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל'. אמר הקב"ה: לעולם אתה מקנא, קנאת בשטים שנאמר 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן' [ופנחס זה אליהו] וכאן אתה מקנא, חייך שאין ישראל עושין ברית עד שאתה רואה בעיניך. מכאן התקינו חכמים שיהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית.

2. **שמות יב, כו:** והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם: ואמרתם זבח פסח הוא לה'. **שמות יג, ח:** והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

שמות יג, יד: והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת, ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים. **דברים ו, כ:** כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אתכם.

רש"י יג, ה: 'מה העבודה הזאת לכם' - בבן רשע הכתוב מדבר, שהוציא עצמו מן הכלל. 'והגדת לבנך' הוא בבן שאין יודע לשאול [ולכן נאמר 'והגדת' בלי הקדמת שאלה של הילד], והכתוב מלמדך שתפתח לו בדברי אגדה המושכים את הלב. **רש"י שם יד:** 'והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת' - זה תינוק טיפש שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם 'מה זאת'. ובמקום אחר הוא אומר 'מה העדות והחקים והמשפטים וגו' - הרי זו שאלת בן חכם. דברה תורה כנגד ארבעה בנים: רשע, ושאינו מבין לשאול, והשואל דרך סתומה, והשואל דרך חכמה.

3. **רש"י יג, ה:** 'והגדת לבנך' - בבן שאין יודע לשאול והכתוב מלמדך שתפתח לו בדברי אגדה המושכים את הלב - **באר מים חיים** (לאחי המהרל, רבי חיים בן בצלאל): תרגום של 'משכו וקחו' הוא אתנגידו וסבו. וכל 'אגדה' נקראת כן על שם שמושכת לבו של אדם.

תרגום אונקלוס: ותחיי לברך [לבנך] ביוםא ההוא למימר, בְּדִיל דְּאָ עֲבַד ה' לִי בְּמִפְקֵי מִמְּרָיִם.

מכתב הרבי מלובאוויטש באנגלית תשמ"א: הפן החשוב בימינו הוא חוסר קבלת עול, לא רק עול מלכות שמיים, אלא קבלת סמכות בכלל, כולל סמכות ההורים והמורים ומוראה של מלכות ברחוב. ילדים אמריקניים מתחנכים ברוח החופש והעצמאות והדבר הביא להרגשה של ביטחון עצמי, ועד שהרוצה לשחות נגד הזרם מראה שהוא יכול להערים על המשטרה ומערכת המשפט. חשבתי זמן רב ומתוך מאמץ רב כיצד למצוא דרך להשפיע על ילדי אמריקה לרעיון של התבטלות לפני בעל סמכות? הגעתי למסקנה שהדרך היחידה היא על-ידי מערכת של משמעת ומילוי פקודות שהם **רגילים לה**, מערכת כזאת **שהילדים עצמם ימצאו אותה קרובה לרוחם**.

מאמרי אדמו"ר הזקן תקסח/קד: כתיב חנוך לנער על פי דרכו וגו' פירוש ענין החינוך של הנער על דרך משל כשמחנכים אותו ללמוד התורה [הנה] מצטרך האב לעשות איזה דבר חדש כדי **להמשיכו** שילך אל הרב ללמוד. והדבר חדש הנוסף הוא שהאב מראה לו **חיבה יתרה** שהולך גם כן עמו או שנותן לו **מעדנים מיני מתיקה** וכדומה בכדי לשעשע אותו, שעל ידי זה **ימשיך לבו** וילמד. שזה נקרא חינוך בלשון הקודש, **שממשיכו לדבר הלימוד ההוא** ... שמראה לו חיבה יתירה וכנ"ל.

ליקוטי שיחות יט/39 ואילך: מדוע מצוות לימוד התורה יצאה מכלל המצוות בכך שיש לה שייכות מן התורה גם לילד קטן, בעוד שחינוך לקיום מצוות הוא רק מדרבנן? אלא מצוות שנעשות עם דברים גשמיים, עיקר עניינם הוא לפעול באותם דברים גשמיים ובעולם בכלל, כדי לברר ולזכך את הדבר הגשמי (וכוחות נפשו) בהם מקיימים את המצווה. ולכן עיקר המצווה הוא הקיום המעשי שלה ... לימוד התורה לעומת זאת נועד שהאדם **יתאחד עם המושכל**, הוא לא יתנהל בחייו לפי איך שנראה לו, אלא יחפש את האמת של ההשכלה וישיג את חכמתו ורצונו יתברך הטמונים בתורה.

התוועדיות מו ג/394: מנהג אימהות הכשרות בישראל שבמקום לספר לילדים סיפורים וחדשות מעיתונים וכיוצא בזה, מספרים להם סיפורי התורה (גם עניינים שלא למדו בחדר) מתוך חיות והתלהבות, עד שהדבר נעשה כמו חי, ועי"ז מקבלים הילדים חינוך אמתי שיפעל וישפיע כל חייהם.